

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 7

**РОЛЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ
ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Київ 2003

УДК 502.31.001.1(477)+504.062.2+330.341
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бебик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скритнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калюжний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гавєський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 30.09.02)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — ISBN 966-608-120-2

Вип. 7: Роль молоді у формуванні екологічного менеджменту. — 2003. — 120 с. — Бібліогр. в кінці ст.

ISBN 966-608-259-4

У збірнику містяться наукові праці, присвячені питанням переходу України до стійкого екологічно безпечного розвитку, а також формування системи екологічного менеджменту як складової соціально-економічного розвитку.

Для науковців, викладачів, державних службовців, підприємців, усіх, кого турбують проблеми охорони природних ресурсів та екосистем.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+65.28-2я43

ISBN 966-608-120-2

ISBN 966-608-259-4

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2003

ЗМІСТ

ВСТУП	5	Безпрозвана Г. Екологічна компонента у фінансовій системі підприємства	30
Розділ 1 ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИМ РОЗВИТКОМ	6	Protsenko V. V. Environmental protection legal aspects (Based upon Transnistrian materials)	32
Дробноход М. І., Вольвач Ф. В. До питання про концепцію переходу України до стійкого екологічно безпечного розвитку	6	Лазоренко Л. В. Вплив екологічних факторів на економічний розвиток країни	34
Литовченко Т. І. Найближче майбутнє ядерної енергетики України: можливі наслідки для екології	10	Воронцова Н. К. Социально-экономическая оценка городского парка культуры и отдыха	36
Кузьмінський В. О. Формування державної політики екологічно безпечного виробництва та раціонального використання природних ресурсів	13	Шевченко І. А. Проблемы разрушения и сохранения озонового слоя	38
Бандурко О. В. Глобальный экологический кризис и пути выхода из него: эколого-экономические и управленческие аспекты	15	Капранов С. В. Мониторинг окружающей среды в городе с крупными производствами черной металлургии и коксохимики	40
Мишко В. В. Перспективи екологічного менеджменту в Україні	17	Луцяк В. В., Бойко А. С. Екологізація технології виробництва рослинної олії	42
Шимечко Г. І. Еколого-економічна криза ХХІ століття і проблеми України	19	Декалюк О. В. Екологічне управління виробничим процесом на промисловому підприємстві	44
Катан О. В., Калмикова І. Ю. Інвестиційні проекти з екологічним навантаженням	21	Биковець В. М. Громадські об'єднання підприємців у системі розвитку екологічного підприємництва в Україні	47
Шпильова В. О. Конвергенція екологічної політики та економічного розвитку суспільства	23	Базилевич В. В. Контроль екологічного регламентування господарської діяльності	50
Новальська Н. І. Економічний механізм раціонального природокористування	25	Віленчук О. М. Екологічне страхування як фактор забезпечення еколого-економічних інтересів суспільства	52
Голян В. А. Фінансовий механізм раціонального лісокористування: регіональний аспект	27	Потабенко М. В. Динаміка ставлення населення України до екологічних проблем	54
Кузьменко Н. О. Фінансування заходів охорони навколишнього середовища та економічний механізм природокористування	29	Шерекина Н. Н., Бешуля И. В. Развитие экологического аудита как инструмента экологического менеджмента в Украине и за рубежом	59

*В. В. МИШКО, студент II курсу
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 17–18

В економіці однією з центральних є проблема обмеженості ресурсів.

Ще більше її ускладнює те, що ресурси, які до відносно недавнього часу вважались невичерпними й вічними (такі як вода, повітря), також можуть стати непридатними для використання. Перейшовши в нове тисячоліття, людство набуває нових поглядів на соціальні, економічні та естетичні проблеми. Гострота проблем, які неможливо розв'язати колишніми методами, вимагає глибокої перебудови у свідомості та світосприйманні. Це стосується всіх сфер нашого життя, і насамперед системи “економіка — екологія”. Пошук нових шляхів вирішення проблем екологічного характеру примусив звернутися до розробки систем екологічного менеджменту.

Існує багато визначень екологічного менеджменту. Харичков і Галушкіна дають визначення поняття “екологічного менеджменту” як міждисциплінарної науки, що розробляє оптимальні варіанти конкурентоспроможних управлінських рішень щодо природоохоронної діяльності [2]. Балацький та Лук'янихін вважають, що “екологічний менеджмент — це добровільна ініціативна діяльність економічних суб'єктів, спрямована на реалізацію їх власних екологічних цілей, проектів і програм, розроблених на основі принципів екоефективності та екосправедливості” [1]. Якщо ж говорити взагалі, то можна визначити, що екологічний менеджмент — це така управлінська діяльність, яка приводить до мінімізації забруднення навколишнього середовища, наскільки це можливо. Тут потрібно зауважити, що досягнути цього можна тільки за умови узгодженої роботи як державних органів, так і економічних суб'єктів.

За рубежом уже здійснено спроби реалізації екологічного менеджменту. Так, у 1992 р. у Західній Європі запроваджено стандарт у галузі екологічного менеджменту BS-7750 (Specification for Environmental Management System), розроблений Британським інститутом стандартизації. Пізніше аналогічні стандарти були прийняті також іншими країнами Європи. Та, мабуть, найбільш відома міжнародна система стандартів розроблена інститутом ISO. Ця організація розробляє та випускає міжнародні стандарти у різних галузях діяльності. Стосовно екологічного менеджменту розроблено стандарти ISO 14000, що повинні забезпечити зменшення забруднення навколишнього середовища. Особливістю цієї серії є те, що вона орієнтована не на кількісні параметри, а на вимогу використовувати “найкращу з доступних технологій”.

Окрім стандартів, у Західних країнах використовують ринкові інструменти екологічного менеджменту. Тут можна назвати такі з них [4]:

- податкові інструменти (пільгові чи дискримінаційні): податки на продукцію, види діяльності, джерела забруднення, вміст шкідливого компонента;
- інструменти системи кредитування (пільгові чи податкові);
- субсидії (прямі та непрямі) на державні екологічні проекти, на екоцілі населенню, дотації на екологічно досконалу продукцію;
- екологічні платежі за викиди шкідливих речовин в атмосферу, водні джерела, ґрунт;
- цінові інструменти;
- виплати за досягнення певних екологічних результатів тощо.

Щоб активізувати поширення екологічного менеджменту в Україні, необхідно прискорити за-

провадження ринкового механізму регулювання природокористування, використовуючи водночас економічні та адміністративні важелі. При цьому повинна діяти система економічних пільг, оскільки держава не може нести пряму відповідальність за забруднення навколишнього середовища та проведення очисних заходів з коштів державного бюджету. Наприклад, на 1994 р. витрати на охорону навколишнього середовища передбачались на рівні 0,341 % ВВП, а на 1995 р. — лише 0,133 % ВВП (для порівняння з іншими країнами див. таблицю).

Витрати на охорону навколишнього середовища у зарубіжних країнах [3]

Країна	Сума, млн грн	% до ВВП
Данія	1237	1,9
Німеччина	14424	1,7
США	80446	1,5
Швеція	1948	1,5
Швейцарія	1891	1,5

Коли врахувати важкий фінансовий стан більшості об'єктів, різке скорочення бюджетного фінансування, яке виділяється на охорону природи і відтворення природних ресурсів, недоліки законодавства, то бачимо, що західна модель екологічного управління для нас нині не прийнятна. Тобто сьогодні Україна не в змозі застосовувати настільки сильний стимулюючий механізм рин-

кових інструментів, щоб підприємства самостійно переходили до екологічного виробництва, але деякі з західних моделей все-таки можна застосувати.

Аналізуючи законодавчі акти України, бачимо, що теоретично все обгрунтовано, але на практиці на ці заходи не вистачає коштів. Основним недоліком у нормативній базі є те, що частина зборів іде у місцевий бюджет. Тобто місцеві бюджети не зацікавлені у запровадженні екологічного виробництва на місцях. Одним із методів вирішення цього питання може бути створення позабюджетних фондів, куди будуть надходити платежі за забруднення навколишнього середовища, із них же потрібно і фінансувати заходи, спрямовані на охорону природи.

Отже, як бачимо, в Україні ще досить гостро стоїть проблема запровадження екологічного менеджменту на підприємствах. Економістам та управлінцям різних рівнів доведеться її розв'язувати у найближчий час.

Література

1. Балацький, Лук'янихін, Лук'янихіна. Екологічний менеджмент: проблеми і перспективи становлення та розвитку // Економіка України. — 2000. — № 5.
2. Галушкіна, Харичков. Экологический менеджмент в Украине: реалии и перспективы. — Одесса, 1998. — 108 с.
3. Глухов, Лисочкина, Некрасова. Экономические основы экологии. — СПб., 1995.
4. Мельник Л. Принципи екологобезпечного розвитку // Економіка України. — 1996. — № 2.